

5772

Torah from Around the World

אם אין קמת אין תורה ואם אין תורה אין קמת
*Zonder levensonderhoud is er geen Tora
en zonder Tora is er geen levensonderhoud.*
(R. Eleazar ben Azarja, Pirké Avot 3:21)

Sjabbat 2 juni 2012 / 12 siewan 5772
Sidra Naso, Bemidbar [Numeri] 4:21-7:89
Tanach blz. 270-282
Haftara: Sjoftim [Rechters]16:4-31
Tanach blz. 522-525

Commentaar: Rabbijn Gary M. Bretton-Granatoor
Vice-President of the [World Union for Progressive Judaism](#)

Vertaling: Sera Spanier
[Het Engelse origineel](#)

Deze week bevinden we ons terug in het verhaal van het boek Sjemot [Exodus], nadat we lang bezig zijn geweest met een uitvoerig reclameboodschap voor het priesterschap, beter bekend als het boek Wajikra [Leviticus]. Sidra Naso is de tweede wekelijkse voorlezing uit het boek Bemidbar [Numeri], die zo te zien een direct vervolg vormen op de gebeurtenissen uit het boek Sjemot. Onze sidra begint echter met een herhaling van de plichten en voorschriften van het priesterschap (hoewel het erop lijkt dat ze in dit boek niet dezelfde verheven status hebben als in het boek Wajikra waar ze bijzonder veel aandacht krijgen).

Na een korte onderbreking met aandacht voor het thema van rituele reinheid, kijken we nu naar twee situaties waarin iemand de vertrouwensrelatie met iemand anders en met God geschonden heeft. Velen van ons zijn bekend met de midrasj over het debat tussen God en de engelen vóór de schepping van de wereld, over wat soort van gerechtigheid er in deze wereld moet heersen. Het slot van deze midrasj, in de tekst van Beresjiet Rabba (12:15) leidt tot de conclusie dat God onze wereld heeft geschapen met gelijke maten van *Midat HaDin* (juridische rechtsregels) en *Midat HaRachamim* (regels van barmhartigheid). Zelfs in de Zohar staat dat "de wereld wordt geleid door twee spinnenwielen: de één spint Recht (*Midat HaDin*) en de ander spint Barmhartigheid (*Midat HaRachamim*)" (Zohar iv, 259b).

Deze tegengestelde principes hebben wat uitleg nodig. *Midat HaDin* - zoals door de rabbijnen begrepen - is afgeleid van de Griekse gedachte dat de ideale morele wetgeving bestaat uit in een onveranderlijke en onbuigzame wetgeving. Zoals in Plato's theorie van "modellen"⁽¹⁾ moet

deze wet perfect zijn, altijd waar en altijd definitief. Aan de andere kant hebben we *Midat HaRachamim*. Het woord *Rachamim* komt van de stam *reesj-chet-mem* = *rechem*, de baarmoeder. Wij vertalen dit in het Nederlands als "barmhartigheid", maar ik geef er de voorkeur aan om het te vertalen als "moederliefde", het soort van onverklaarbare liefde waar geen woorden voor te vinden zijn, die een moeder koestert voor haar kind, de vrucht van haar schoot. Dr. Carol Gilligan, -een grote geleerde op het gebied van vrouwenstudies, ethiek en psychologie en auteur van het boek *In a Different Voice-*, legt uit dat vrouwen anders over het toepassen van Recht denken dan de meeste mannen. Vrouwen nemen morele beslissingen op grond van het effect en de invloed die deze hebben op menselijke relaties. Vrouwelijke toepassing van het Recht, stelt zij, is dikwijls relatief en gericht op de situatie van het moment.

Met deze twee principes in gedachte kunnen we nu proberen een zeer zorgwekkende situatie proberen nader te bekijken. De oplossing die de tekst aanbiedt is nog zorgwekkender, maar desondanks hebben we hier een voorbeeld waarin de zojuist besproken principes ons iets kunnen leren. Als Liberale Joden zou het eenvoudig zijn om dit verhaal aan de kant te zetten en af te doen als overblijfselen van oud bijgeloof, maar zoals altijd eist de Tora ook hiervoor onze aandacht. Hier ontmoeten we de *Sotah*, de vrouw ervan beschuldigt wordt, dat ze haar man ontrouw is. Om zichzelf van jaloezie en het wantrouwen te bevrijden brengt haar man haar naar een priester. Zij verklaart dat ze onschuldig is en moet dan een mengsel van "bitter water" drinken: water gemengd met stof van de vloer van het Heiligdom en houtskool en as van een stuk hout waarop Gods Naam geschreven stond. Daarbij spreekt de priester de vloek uitspreken, dat als ze niet de waarheid vertelt, het bittere water haar vreselijk kwaad zal doen. (Bemidbar 5:11-31).

Wij moderne mensen, weten dat het drinken van vies water vermengd met stof en as niet zoveel kwaad kan. Dus waarom deze beproeving en vernedering? Waarom staat de tekst zelf toe dat Gods Naam wordt geschreven en vervolgens vernietigd (iets wat niet is toegestaan in enig andere situatie)? Het antwoord is duidelijk: simpelweg om vrede te brengen tussen deze twee mensen en om vrede te brengen in de gemeenschap. De zegen van *Sjalom* -vrede tussen mensen te brengen- is het allerbelangrijkste. De priester handelt als mediator en Gods verlangen naar vrede wordt duidelijk gemaakt. Hierdoor begrijpen we ook dat *Sjalom* veel meer betekent dan eenvoudigweg "vrede". Dit incident illustreert dat *Sjalom* gaat over het herstel van heelheid en balans in onze relaties, zowel met elkaar als met God en de gemeenschap.

Na een andere tussenstuk in de sidra, deze keer met de focus op de geloftes en voorschriften van de nazireeër, eindigt onze sidra met de 15 woorden lange, drievoudige priesterzegen, waarmee Aharon en zijn zonen (de priesters) het volk zegenen (Bemidbar 6:24-26). Het laatste deel van deze drievoudige zegen luidt: *Jisaa Adonai panav eleecha, wejaseem lecha sjalom* "Moge de Eeuwige altijd bij je zijn en je met *sjalom* omgeven." De ultieme zegen is de zegen van vrede (of volmaaktheid). Gezien in de context van het verhaal van de *Sotah* wordt *sjalom* bereikt als *Midat HaDinen* *Midat HaRachamin* met elkaar in balans zijn - als gerechtigheid en barmhartigheid samen optrekken, kunnen mensen weer heel worden.

Als we lijn doortrekken van het bittere water waarin Gods naam gereduceerd tot as door de mens gedronken en geïnternaliseerd werd, kunnen we de verbinding zien met de *pasoeek* (het vers) die aansluitend op de priesterzegen volgt: "Als zij Mijn naam over het volk uitspreken, zal ik de Israëlieten zegenen" (Bemidbar 6:27). God is zowel de ultieme bron van vrede en vrede is wat God van ons verlangt als we volgens de met vertrouwen als Joden willen leven.

⁽¹⁾ Plato's overtuiging dat er vaste ethische waarden bestaan, krijgt gestalte in de aanname dat er *Ideeën* (of 'Vormen') bestaan. Dit zijn onzichtbare, tijdloze, perfecte voorbeelden, waarvan de verwerkelijkingen in de wereld om ons heen slechts zwakke imitaties zijn. In concreto: wij vinden dat een bepaalde handeling rechtvaardiger is dan een andere. Waarom? Omdat de ene handeling meer de Idee 'Rechtvaardigheid' benadert dan de andere. Deze ethische Ideeën zijn dus absolute standaarden, geldig voor alle mensen. (zie <http://nl.wikipedia.org/wiki/Plato>)